herpy

SLANGER

## Klippepython

# *Python sebae*

*Python sebae* er Afrikas største slange: en kraftig, brunlig pyton med et mørkt spydformet tegn på hovedet og trappeformede pletter på ryggen. Voksne dyr er oftest 300-500 cm lange og vejer 45-65 kg. Arten lever i savanne, skov og ved vand syd for Sahara, har ry for at være hidsig og kræver et meget stort, flugtsikkert terrarie, et bassin og stor erfaring.

Familie: Pythonidae  Engelsk: African Rock Python  Tidligere navn: *Python sebae sebae*

**SPECIFIKATIONER**

### DYRET

| | |
|---|---|
| Voksenstørrelse | **300-500 cm**<br>total længde inkl. hale |
| Levetid | **15-30 år** |
| Aktiv | **Skumring og nat** |
| Levevis | **Jordboende og semi-akvatisk** |
| Biotop | **Savanne, regnskov og vådområde** |
| Sværhedsgrad | **Ekspert** |

### PASNING

| | |
|---|---|
| Min. terrarie | **300 × 150 × 120 cm**<br>L × B × H til 1 voksent dyr |
| Temperatur, dag | **27-31 °C** |
| Hotspot | **32-34 °C** |
| Temperatur, nat | **26-28 °C** |
| Luftfugtighed | **60-70 %** |
| Vand | **Vanddel** |
| UVB | **Anbefalet**<br>Ferguson-zone 2 |
| Kost | **Hvirveldyr** |
| Holdes | **Enkeltvis** |

### AVL

| | |
|---|---|
| Formering | **Æglæggende** |
| Kønsmoden | **36-60 mdr.** |
| Kuldstørrelse | **20-100 æg** |
| Inkubation | **65-80 dage**<br>ved 31-32 °C |

### BESKYTTELSE OG PAPIRER

| | |
|---|---|
| CITES | **Appendiks II** |
| EU-bilag | **Bilag B** |
| IUCN | **Næsten truet (NT)** |

Forbudt for private i Danmark: BEK nr. 1261 af 17.11.2015 forbyder privates hold af klippepython (*Python sebae*). Dyrehandlere må heller ikke holde eller sælge den (BEK nr. 686 af 31.5.2023). Spørg Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø (SGAV) om reglerne for dyr, der allerede holdes. CITES liste II og EU-bilag B (Pythonidae spp.): indførsel fra lande uden for EU kræver CITES-tilladelse fra SGAV (BEK nr. 1588 af 9.12.2024).

## Om arten

*Python sebae* er en tungt bygget slange med glatte skæl, et trekantet hoved og varmefølsomme gruber langs læberne. Kroppen er gullig, grå-brun eller grågrøn med mørke pletter, som på ryggen flyder sammen til en uregelmæssig, trappeformet stribe. På hovedet ligger et mørkebrunt tegn i form af et spyd, kantet med lysere gult, og under hvert øje sidder en gul trekant. Bugen er hvid med sorte prikker, og halespidsen har to mørke bånd. Unger er skarpere tegnede end voksne, og dyr fra Vest- og Centralafrika er ofte lidt klarere farvede end dyr fra nord, øst og syd.

Voksne dyr er normalt 300-500 cm og vejer omkring 45-65 kg. Enkelte dyr bliver langt større: længder over 600 cm regnes for pålidelige, og de største sikre fund er 750-760 cm. Hunnen er større end hannen. Størrelsen varierer med levestedet, og dyrene er mindre, hvor der bor mange mennesker. Ungerne er 45-60 cm ved klækningen.

*P. sebae* blev tidligere regnet for én art sammen med *Python natalensis* fra det sydlige Afrika, men de to regnes nu for hver sin art. Oplysninger i ældre litteratur og i handlen kan derfor stamme fra den anden art.

Arten har ry for at være hidsig. Dyr, der er fanget i naturen, vænner sig sjældent til håndtering, og selv opdrættede dyr er ofte forsvarsberedte. Bidene er dybe og meget smertefulde på grund af de lange, bagudbøjede tænder, og et fuldvoksent dyr er stærkt nok til at være livsfarligt. Arten kræver stor erfaring, plads og økonomi i mange år.

## Udbredelse og levested

*Python sebae* lever i det tropiske Afrika syd for Sahara. Udbredelsen går fra Senegal og Mauritanien mod øst til Etiopien og Somalia og mod syd til det nordlige Angola og Tanzania, og den dækker blandt andet Vest- og Centralafrika, Sudan, Uganda og Kenya. Typelokaliteten er et sted i Vestafrika.

Mod syd afløses arten af *Python natalensis*, og de to arter overlapper i Kenya og det nordlige Tanzania. I Florida findes der indførte dyr, men de hører ikke til den oprindelige udbredelse. Arten findes op til 2300 m over havet, men de fleste dyr lever langt lavere.

> **Oprindelig udbredelse:** Senegal, Gambia, Mauretanien, Guinea-Bissau, Guinea, Sierra Leone, Liberia, Elfenbenskysten, Ghana, Togo, Benin, Burkina Faso, Nigeria, Cameroun, Den Centralafrikanske Republik, Mali, Niger, Tchad, Sudan, Sydsudan, Etiopien, Eritrea, Uganda, Kenya, Congo-Kinshasa, Congo-Brazzaville, Gabon, Rwanda, Burundi, Tanzania, Angola, Somalia og Ækvatorialguinea.

### LEVESTED

*P. sebae* lever i mange naturtyper: fugtig, åben savanne, regnskov, græsland, halvørken og klippeområder. Den er tæt knyttet til vand og findes ved bredden af moser, søer og floder. Den klarer sig også i forstyrret land omkring bebyggelse, hvor den tager fjerkræ og andre husdyr. Som skjul bruger den klippehuler, termitbo, hule træer og pattedyrgange. I den tørre årstid bliver dyrene mindre aktive.

Dyret er jordlevende, men klatrer, når der er behov for det. Det svømmer godt og kan blive længe under vand. Unge dyr er mest aktive i skumringen, mens voksne er nataktive og af og til solbader for at komme op i temperatur.

Arten er enlig, og dyrene søger kun sammen i parringstiden. Unge dyr æder små pattedyr som rotter, mens voksne tager stort bytte: små antiloper, aber, hyrakser, fugle, store firben og krokodiller. Slangen jager i skumringen med lugtesansen og varmegruberne, slår til og snører kroppen om byttet, så hjertet standser. Byttet sluges helt, og et stort måltid kan holde dyret mætte i lang tid. Hunnen bliver ved sine æg til efter klækningen.

## Pasning

### TERRARIET

Der findes ingen detaljerede pasningsoplysninger for *Python sebae*, som er en sjældent holdt art, og størrelse, varme, fugt og kost er derfor lånt fra *Python bivittatus* og *Python molurus*, som er holdt i fangenskab på samme måde. Tallene er forsigtige skøn.

Størrelsen er den største udfordring. Dyret skal kunne strække sig helt ud, og bredden skal være halvdelen af dyrets længde. Til et dyr på 300 cm skal terrariet være mindst 300 × 150 × 120 cm, og til et dyr på 450 cm mindst 450 × 225 × 120 cm eller et helt rum. Ungerne er 45-60 cm ved klækningen og vokser hurtigt, så de kan i en kort periode bo i et mindre terrarie, men skal flyttes, inden de er 150 cm.

Terrariet skal være flugtsikkert med låsbare døre, og slangen skal ikke kunne presse sig op mod låg eller døre. Ventilationen sidder i siderne, så fugt og varme ikke forsvinder gennem toppen. Materialet skal være glat og let at rengøre, og en eller to sider kan dækkes til, så dyret føler sig trygt.

Bunden skal være mindst 10 cm tyk og tåle fugt: fx kokosflis eller en blanding af jord og kokosfibre. Til meget store opstillinger er avispapir praktisk. Dyret producerer store mængder afføring og urin, så bunden skal skiftes ofte. Indret med solide grene og hylder lavt i terrariet, mindst to store skjul og fastgjorte planter eller kunstig bevoksning. Alt skal sidde fast, så det ikke kan falde ned over dyret.

### TEMPERATUR

Terrariet skal have en tydelig gradient. Solpladsen skal være 32-34 °C, målt med et infrarødt termometer, resten af terrariet 27-31 °C om dagen og 26-28 °C om natten. Temperaturen må ikke komme under 26 °C om natten, så de fleste opstillinger har brug for en varmekilde uden lys, fx et strålevarmepanel.

En klynge halogenpærer over solpladsen varmer hele dyret oppefra. Alle varmelamper skal have beskyttelsesbure, så dyret ikke kan brænde sig. Varmemåtter og varmekabler kræver en proportional termostat med føler lige under varmekilden. Brug aldrig varmesten. Digitale termometre sidder ved solpladsen og i den kolde ende. For lav varme giver fødevægring og luftvejsinfektion.

I naturen bliver dyrene mindre aktive i den tørre årstid. Der findes ingen dokumenterede anbefalinger til køligere perioder i fangenskab, og dyr, der ikke skal avles, holdes ved jævn temperatur hele året.

Læs mere: Varme og temperatur

### LUFTFUGTIGHED OG VAND

Luftfugtigheden skal ligge på 60-70 %, målt med et digitalt hygrometer midt i terrariet. Arten lever i fugtig savanne og skov nær vand, og tallet er lånt fra *Python bivittatus*. Terrariet skal kunne tørre mellem forstøvningerne, for klam luft giver luftvejsinfektion.

Dyret skal have et stort, dybt bassin på gulvet, som også er drikkevand. Det skal mindst være så stort, at dyret kan ligge sammenrullet i det med lidt plads til overs, og helst så stort, at det kan svømme. Vandet skiftes hver uge og straks, hvis det er snavset, og bassinet skrubbes med et dyredesinfektionsmiddel. Forstøvning et par gange om dagen og en bund, der kan holde på lidt fugt, er som regel nok. Under hudskifte hjælper en fugtigere zone med et fugtigt skjul.

Læs mere: Luftfugtighed, forstøvning og ventilation

### LYS OG UVB

Arten er mest aktiv i skumringen og om natten, men skal have en fast dag-nat-rytme med omkring 12 timers lys og 12 timers mørke. UVB er ikke strengt nødvendig, men anbefales, fordi dyret i naturen kommer ud i dagslys, og fordi lyset støtter D-vitamin, immunforsvar og appetit. Zonen er lånt fra *P. molurus* og *P. bivittatus*: Ferguson-zone 2. Brug et T5 HO-rør med 5-6 % UVB over den varme side, der dækker omkring halvdelen af terrariets længde. Målet er et UV-indeks på 2-3 ved solpladsen, og kontrollen sker med en UV-måler. Rørene skiftes hver 12. måned.

Halogenlamper og UVB-rør alene giver ikke nok lys i et stort terrarie. Suppler med T5-lysrør eller kraftige LED-bjælker over det meste af længden. Lyset må ikke være tændt om natten.

Læs mere: Lys og UVB

### FODER

*P. sebae* er kødæder og skal have hele byttedyr af pattedyr og fugle. Rotter er standard, og i takt med væksten bruges kaniner, marsvin, vagtler og kyllinger. Fodr optøede, frosne dyr, som tøs i en pose i varmt vand til omkring 38 °C. Det er sikrere end levende bytte, som kan såre slangen. Brug lange fodertænger, for arten har et kraftigt fodringsrespons og slår hurtigt til.

Byttets tykkelse skal være 1-1,5 gange slangens kropsbredde. Større bytte kræver længere pause. Fodringshyppighed: - Unger under 1 år: hver 1.-2. uge. - Unge dyr på 1-2 år: hver 2.-3. uge. - Unge voksne på 3-4 år: hver 3.-4. uge. - Voksne over 4 år: hver 4.-6. uge.

Et voksent dyr kan gå flere måneder uden mad uden skade, og for hyppig fodring giver fedme, organskader og kortere liv. Fodr kun, når en anden person er til stede, og brug en fast rutine, så dyret kan skelne fodring fra rengøring: et bank på lågen betyder mad, og en slangekrog betyder rengøring. Efter et måltid skal dyret have ro i mindst to dage. Drikkevand er altid tilgængeligt i bassinet.

### ADFÆRD OG HÅNDTERING

*P. sebae* er en af de mest forsvarsberedte pythoner. Dyr, der er fanget i naturen, vænner sig sjældent til håndtering eller til at leve i et terrarie, og selv opdrættede dyr bliver ikke altid rolige. Et dyr over 300 cm er stærkere end et menneske og kan være livsfarligt. Et voksent dyr må kun håndteres, når mindst to personer er til stede, og børn må aldrig være alene med det.

Et nyt dyr skal i mindst 3 måneders karantæne, og håndtering begynder først, når dyret æder regelmæssigt. Løft med en hånd bag hovedet og en under kroppen, og tag aldrig fat i halen. Slangen slynger sig om armene, som om de var grene. Lad den ikke sno sig om halsen. Dyret må ikke håndteres, når øjnene er blålige før hudskifte, eller de første 2 dage efter et måltid.

Dyrene holdes hver for sig. Hunnen bliver ved sine æg og forsvarer dem, og en hun med æg er endnu mere forsvarsberedt.

Læs mere: Karantæne og hygiejne

## Avl

### KØNSMODENHED OG KØNSBESTEMMELSE

Hunnen er større end hannen. Kønnet bestemmes sikrest med en sonde, som kun en erfaren person eller en dyrlæge bør bruge. Dyrene bliver kønsmodne efter 3-5 år. Hannerne begynder at yngle ved omkring 180 cm, mens hunnerne først yngler efter at være nået mindst 270 cm.

### PARRING

Parringen sker oftest fra november til marts, og faldende temperatur og kortere dage sætter den i gang. Hanner og hunner holder pause med føden i parringstiden, og hunnerne fortsætter, til æggene er klækket. Detaljer om parring og køligere perioder i fangenskab er ikke dokumenteret for arten. Avl bør kun overvejes med stor omtanke, for et stort dyr er svært at placere.

### ÆGLÆGNING OG KULD

Hunnen lægger æggene omkring 3 måneder efter parringen, i naturen i en hule, et termitbo eller en pattedyrgang. Kuldet er på 20-100 æg, oftest 20-50, og æggene er store: omkring 10 cm lange og 130-170 g. Hunnen ruller sig om æggene og bliver hos dem uden at æde. Hun skal have et stort, roligt skjul og vand.

### INKUBATION

Ved kunstig rugning skal æggene ligge ved 31-32 °C og høj luftfugtighed, fx på fugtig vermiculit i en lukket beholder med et par lufthuller. De klækker efter 65-80 dage. Hjælp ikke med udklækningen.

### OPDRÆT AF UNGER

Ungerne er 45-60 cm ved klækningen og er selvstændige fra første dag. De holdes enkeltvis i en sikker kasse med skjul, vand og en varmekilde. De vokser hurtigt og skal flyttes til større enheder med jævne mellemrum.

## Sundhed og typiske fejl

Næsten alle sygdomme hos *Python sebae* i fangenskab hænger sammen med pasningen: for lidt plads, for lav varme, forkert fugt eller for meget mad. Hold øje med:

- Overvægt. En voksen slange skal ikke fodres oftere end hver 4.-6. uge; fedt omkring organerne forkorter livet.
- Luftvejsinfektion, som viser sig ved hvæsende eller rallende vejrtrækning, slim i munden eller et åbent gab. Årsagen er oftest for lav temperatur eller fugtig, stillestående luft. Kræver dyrlæge.
- Hudskifte i stumper, når luften er for tør. Et fugtigt skjul og et bad i bassinet hjælper.
- Forbrændinger, hvis slangen kan komme helt hen til en varmepære eller ligger på en varmemåtte uden termostat.
- Mider, som ses som små sorte prikker omkring øjnene og under skællene, og indvoldsorm hos vildfangne dyr. Køb opdrættede dyr, og hold nye dyr i karantæne i mindst 3 måneder.
- Opkast, når slangen forstyrres eller håndteres de første dage efter et måltid.

Vej slangen jævnligt, og skriv fodring, hudskifte og adfærd ned, så en ændring opdages tidligt. Kontakt en dyrlæge med erfaring i krybdyr, hvis slangen taber sig, trækker vejret besværet eller nægter at æde i flere måneder uden for parringstiden.

Læs mere: Køb af dyr: opdræt, vildfang og transport

### Spørg altid dine kloge bekendte

Vejledningen er et godt sted at begynde, men den kan ikke erstatte erfaring. Dyr er forskellige, og meget af det vigtigste lærer man af dem, der har holdt arten i årevis. Tal med en avler, en erfaren holder eller en dyrlæge med forstand på krybdyr og padder, før du anskaffer dyret - og igen, hvis noget ser forkert ud.